

Çağdaş İstanbul Mimarlığı'nda Post-Modernizm'in rasyonel temeli

Rana KARASÖZEN*, Filiz ÖZER

İTÜ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, 34437, Taşkışla, Taksim, İstanbul

Özet

Mimarlıkta Rasyonalizm, 20. yüzyıl Batı mimarisi içinde büyük öneme sahiptir. Türkiye'de de, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında ağırlıklı olarak benimsenen akım olmuştur. 1960'lı yıllarda, Batı toplumlarında, artan özgürlük ve çok seslilik ortamı ile ortaya çıkan çoğulcu anlayış, mimarlığa da yansımıştır. Artık belli üsluplar yerine, birçok üslubun bir arada kullanılması söz konusudur. 1960 sonrası ortam, Türkiye'deki, mimarları yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu arayışlardan biri, Post-Modernizm'dir. İstanbul'dan seçilen Post-Modern örnekler incelenmiştir. Bu incelemenin sonucunda, yapılara giydirilen Post-Modern özellikler çıkarıldığında, rasyonel özelliklerin hâkim olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Mimarlıkta Rasyonalizm, Post-Modernizm, İstanbul Mimarlığı.*

The Rational base of Post-Modernism in contemporary Istanbul Architecture

Abstract

The concept of Rationalism has been an important way of thinking during the Antique Period, Renaissance and the Enlightenment Period. The Rationalism in architecture has great importance especially in the 20th Century Western architecture. It has also been one of the most preferred architectural trends in Turkey through the second half of the 20th Century. Pluralism in Western societies, which has occurred with increasing freedom, has also reflected in architecture of 1960's. Here after, use of many styles instead of one certain style has become prevalent attitude in architectural field. The conditions of 1960s led Turkish architects find new ways in architecture. Many approaches from Western and Turkish architecture have found its practice area in Turkey. One of the most important approaches is Post-Modernism. It has been appeared in architectural agenda in 1960s. Post-Modern architectural designs have been produced widespread in Western architecture. Turkish architects also designed Post-Modern buildings by 1980s. In this context, the examples chosen from Istanbul have been examined. It has been analysed that the rational design features are dominant when the Post-Modernist details of these buildings are supposed to be non-existent. However, the economic and technical conditions of Turkey have made the rational designs almost obligatory. We can conclude that Rationalism has considerably influenced practices of Turkish architects.

Keywords: *Rationalism in Architecture, Post-Modernism, Istanbul Architecture.*

*Yazışmaların yapılacağı yazar: Rana KARASÖZEN. rkarasozen@anadolu.edu.tr; Tel: 0222 321 35 50 / 66 56.

Bu makale, birinci yazar tarafından İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde tamamlanmış olan "1960 sonrası İstanbul Mimarlığı'nda rasyonalizm ile etkileşen yaklaşımlar" adlı doktora tezinden hazırlanmıştır. Makale metni 07.10.2005 tarihinde dergiye ulaşmış, 25.11.2005 tarihinde basım kararı alınmıştır. Makale ile ilgili tartışmalar 30.06.2007 tarihine kadar dergiye gönderilmelidir.

Rasyonalizm kavramı

Rasyonalizm terimi, bilgiyi sadece aklın ürünü sayan öğretiler anlamında kullanılmaktadır (Hançerlioğlu, 2000). Rasyonalizm’de duygu yerine akıl ve mantık, pozitif bilimlere öne geçmektedir (Hasol, 1988). Antik Yunan’dan başlayarak Roma Dönemi’nde de devam eden Rasyonalist düşünce sistemi, Ortaçağ’da kesintiye uğramış, Rönesans’ta yeniden ele alınmıştır. Rasyonalizm, 18. yüzyıl Aydınlanma Dönemi’nin baskın ideolojisi olmuştur. 19. yüzyıl ise, insan mantığına olan inancın sarsılarak parçalanmaya başladığı dönemdir. Bunun sonucunda, Rasyonalizm’e karşı yeni fikirler ortaya çıkmıştır.

Mimarlıkta Rasyonalizm

Mimarlıkta Rasyonalizm, saf geometrik formlar esas alınarak yapılan tasarımları ifade etmektedir. Rasyonel mimarlığın tarihi de, rasyonel düşünce tarihine paralel bir çizgi izlemiştir (Kortan, 1996). Rasyonel mimarlık ürünü, çeşitli dönemlerde farklı anlamlar yüklenerek ifade edilmiştir. Antik dönemde tanrılara ulaşmanın evrensel ifade aracı olarak kabul edilmiş, Rönesans’ta ise ideal güzelliğin aracı olmuştur (Özeke, 2001). Endüstri Devrimi ve Fransız Devrimi ile ortaya çıkan Aydınlanma Dönemi’nde ise, sosyal, ideolojik, teknik, ekonomik bileşenler, kavramın içeriğini belirleyici olmuştur. Ancak, gerçek anlamda rasyonel mimari ürünlerin ortaya çıkması, 20. yüzyıl başında, “süsleme suçtur” diyen Adolf Loos ile gerçekleşmiştir. Modern Mimarlık içinde gelişen Rasyonalizm, 20. yüzyılın ilk otuz yılının baskın stili olmuştur (Sparke vd., 1997). 20. yüzyıl Rasyonalizm’i, tasarımı bireycilikten kopararak sosyal gelişmenin hizmetine sunan, onu geniş halk kitlelerine yayabilmek için ekonomiyi dikkate alan, bunun da standardizasyon ve seri üretim ile mümkün olduğuna inanan ve fonksiyoncu bir anlayış esasına dayanmıştır. Tüm bunları elde etmenin, evrensel, saf geometrik formlarla mümkün olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak, bu anlayışın, tümü dik açılı ve birbirine benzeyen yapılardan oluşan katı Rasyonalizm’e dönüşmesi ve bunun sonucunda birbirine benzeyen kimliksiz çevrelerin ortaya çıkmaya başlaması, tepkilere neden olmuştur. 1960’lardan itibaren katı Rasyonalizm’e karşı

tepkilerin ortaya çıkması, ekonomik refah düzeyi yükselmiş ve bireyselliği güçlenmiş Batı toplumlarında ortaya çıkan çoğulcu yapının bir sonucudur (Özer, 1989). Bu dönemden başlayarak, önceleri saf olarak izlenen akımlar, artık kesin çizgilerle birbirinden ayrılmayıp, bir arada kullanılır olmuştur (Gieselmann, 1996).

Katı Rasyonalizm’e karşı tepkiler, Rasyonalist ve Rasyonalizm dışı tepkiler olarak ele alınabilmektedir. Charles Jencks, katı Rasyonalizm’e karşı olan tepkileri, Modern’i revize eden ve reddeden davranışlar olarak ayırmaktadır (Jencks, 1996). Modern’i revize eden davranışlar, Geç Modern olarak adlandırılmaktadır. Bunlar içinde, Rasyonalist, fakat tek defaya özgü ve tanınabilir olan yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar, katı Rasyonalizm’in yumuşaması, New York Beşlisi’nin tutumu, Yeni Rasyonalizm ve Surrasyonalizm olarak ortaya çıkmıştır. Rasyonalizm dışındaki Geç Modern tutumlar içinde Ekspresyonizm, Organimsi Mimari, Brütalizm yer almaktadır. Modern’i reddeden tutumlar ise, Post-Modernizm ile birlikte Dekonstrüktivizm olarak ele alınmaktadır.

Post Modernizm

Post-Modern hareket, Modern Mimari’nin tekdüze, sıkıcı, soyut, sıradan insanla iletişim kurmayan seçkin tavrına karşılık bir tepki hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Post-Modern mimarlar, Modern Mimari’nin reddettiği her şeyi kabul edip, kabul ettiklerini reddetmişlerdir (Özer, 1993). 1960’larda Modern Mimari’den asıl çözülmeyi başlatan Robert Venturi’ye göre mimarlık melez, kişisel, gereğinden fazla olan, kararsız, geleneksel, anlamın karışık canlılığı ve zenginliği olan olmalıdır (Trachtenberg ve Hyman, 1986). Charles Jencks’e göre ise, stil çeşitliliğinden oluşan geniş bir spektrum, tarihsel imge, kent morfolojisi geliştiren bağlamsalılık, karmaşık mekân, mecaz, nükte, soyut temsil, süsleme, gelenek, retorik, renk, heykel bağlamsal sembolizm, antropomorfizm gibi birçok kavram, Post-Modern mimarlık anlayışı içindedir (Jencks, 1991). Post-Modern kültür ortamı içinde gelişen bir diğer yaklaşım da Pop-Mimarlık’tır. Plastik sanatlarda 1960’lı yılların başlangıcından itibaren etkisini sürdüren Pop-

Art akımının, ilhamını büyük şehirlerde yaşayan insanların karmaşık eğilimlerine, özlemlerine açık olan, bu arada aleladelige de yer veren çeşitli popüler nesnelere aldığı bilinmektedir. Rasyonalizm ağırlıklı Modern Mimari'den, çok yönlü, çoğulcu bir modern-sonrası dönem mimarisine geçişte, "pop-espri" için de gerekli bir pencere açılmış olmuştur (Özer, 2002).

Biçimin anlamdan boşaltılmış olduğu Post-Modern kültür ortamı, küresel olarak üst ve alt gelir grupları arasındaki açığı karşılıklı beğeni yakınlaştırması ile kapatmıştır. Bu iki sınıfın bir araya geldiği gündelik yaşamda, "gündelik olan" estetikleştirilmiştir (Erzen, 2000). Post-Modern mimarlık ürünleri, özellikle 1980'li yıllarda yaygın bir geçerlilik zemini kazanmış ve Modernizm'e alternatif bir tutum oluşturmuştur. 1980'lerin sonuna doğru Post-Modernizm, sihirli bir kurtarıcı olmanın getirdiği saygınlığı yitirmiştir. Pop, kitsch, eklektik, kolaj, imaj, arabesk gibi kavramlar birer olumsuzluk ifadesi olarak mimarlık içinde sıkça kullanılır olmuştur (Güzer, 1996). Geçmişçilik, tarihçilik, bölgeselcilik bazı örneklerde otantik yaratmayı zedeleyebilecek boyutlara vardırılmış; gelişigüzel biçimcilik de son derece tehlikeli bir düzeyde belirmiş; Post-Modernizm, olumlusu ve olumsuzuyla, Modern Mimari'nin karşısında gelişen veya ondan farklı olan davranışların tümünü kapsayan bir terim niteliğinde kullanılır hale gelmiştir (Özer, 1993).

Türkiye'deki durum

Türkiye'de ise, mimari tasarımlarda, ulusallık ile evrensellik arasında gidip gelen bir tavır söz konusu olmuştur (Özer, 1964). Batıdaki çoğulcu ortam, Türkiye'de daha farklı boyutlarda ortaya çıkmıştır. Hızla değişen Türk toplumu, kendisini, Batılılaşma ile paralel yürütmeye çalıştığı kentleşme süreci içinde, bir çok alt kültürün oluşturduğu farklı bir çoğulculuk ortamı içinde bulmuştur. 1960 öncesi Türk mimarlığında kendini gösteren geleneksellik ile modernite arasındaki iki yönlü kimlik arayışı, 1960 sonrası Türkiye'deki siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılarda, kurumlarda, dış dünya ile ilişkilerde yeni durumların ortaya çıkmasıyla yeni boyutlar kazanarak çok yönlü arayışlara yönelmiş, mima-

ri üslup karmaşalarıyla kendini gösteren bir ortam oluşmuştur. Tüm mimari arayışlara karşın, teknik ve ekonomik koşullar rasyonel tasarımları zorunlu kılmış, dünyada süre gelmekte olan birçok mimari akım ülkemizde genellikle Rasyonalizm çerçevesi içinde izlenmiştir. Türkiye'de gelişen mimarlık da, özellikle 1980'lerden sonra, Batı'da gelişen anlayışa paralel bir gelişme göstermiştir.

İstanbul'un önemi

Bu gelişme içinde, İstanbul kenti ayrı bir öneme sahiptir. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte Ankara'da yoğunlaşan yapı eylemleri, 1950'lerden sonra İstanbul'a kaymıştır. Bunda, artan nüfusun yanı sıra, üretim, ticaret, kültür, tarih açısından İstanbul'un Türkiye geneli için taşıdığı önem etkindir. İstanbul, özellikle 1960'lardan sonra, Türkiye'nin Batı'ya en açık, değişimlerin ilk yaşandığı, en çok göç alan, en karmaşık sosyal yapıya ve en büyük tarihi mirasa sahip kenti olması gibi bir çok nedenden dolayı, büyük öneme sahip olmuştur. Bu yüzden, Türk mimarisinde öncü rol oynayan, en nitelikli mimari ürünlerin ortaya konduğu ve tüm Türkiye'nin toplamı olan kent olma konumundadır. Bu tezde, örnekleme çalışması için İstanbul'un seçilmiş olması, bu nedenlere dayanmaktadır.

1960'lardan sonra, Batı'daki gelişmelerin etkisi ve ülkenin kendi koşulları sonucunda etkili olan mimari yaklaşımlar, birçok bilimsel çalışmada ve çeşitli platformlarda ortaya konmuştur. Oysa çoğulcu ortam içinde çoğu kez, mimari tavırların birbirine karışarak birlikte yorumlandığı durumlar da söz konusudur. Birbirine karışan yaklaşımlar, genellikle, Rasyonalizm ile birlikte kullanılmıştır. Bu çalışmadaki amaç, 1960 sonrası dönem içinde, İstanbul'da, yer alan Post-Modern mimarlık örneklerinin, Rasyonalizm temelli olup olmadığının, incelenen örneklerle ortaya konmasıdır.

Yöntem

Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için, örneklerin değerlendirmelerinin dayandırıldığı mimari yaklaşımların tarih içindeki gelişimleri ve bu örneklerin içinde yer aldığı ortamın, yapıların tasarımına etkilerini kavramak önem taşımakta-

dır. Çağdaş İstanbul mimarlığında Post-Modern mimari yaklaşımın Rasyonalizm temeline dayanmasının ele alındığı bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak, “Convenient Sample” (Uygun Örnek) metodu tercih edilmiştir. Mugo’nun ortaya koyduğu bu yöntem, benzer özellikleri taşıyan örnekler arasından, belirgin nitelikli örneklerin seçilerek sonuca gidilmesi ilkesine dayanmaktadır (Mugo, 2003). Seçilen örnekler hakkında bilgi toplama ise, literatür taramasının yanı sıra, fotoğraf çekme, yerinde gözlem ve bazı yapıların mimarlarıyla görüşme yolu ile sağlanmıştır.

Araştırma ve değerlendirme

Araştırma için İstanbul’daki Post-Modern yapılar arasından, Mercan Sitesi, EGS İş Merkezi, Princess Hotel, Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası, Kalsın İş Merkezi, V Plaza, Spring Giz, Bank Ekspres Binası, Doğan Şirketler Grubu Holding Binası, Klassis Resort Hotel, İş Bankası Genel Müdürlük Binası ve Capitol Alışveriş Merkezi seçilmiştir.

Tasarımı Behruz ve Altuğ Çinicı’ye ait olan Mercan Sitesi, Ortaköy’de yer almakta ve beşer katlı, eş planlı yan yana iki konut bloğundan oluşmaktadır. Bu tasarımda mimarlar, geleneksel mimarinin özelliklerini taşıyan birçok elemanı, renk ve malzeme çeşitliliği içinde yeniden yorumlayarak bir arada kullanmışlardır. Bu elemanlar, fonksiyon ya da yapım teknikleri gerektirdiği için değil, form ve dekor elde etmek amacıyla kullanılmıştır. Bunların tasarımında, geometrik formlara bağlı kalınmıştır (Şekil 1).

EGS İş Merkezi, Yalçın ve Burak Sağlıkova tarafından tasarlanmıştır. Yeşilköy’de bulunan yapı kompleksi, altı ofis bloğu ve alışveriş merkezinden oluşmaktadır. Bloklar, haç formlu prizmalar ile iç içe geçmiş ters piramitlerden oluşmaktadır. Tasarımda, eski Roma, Mısır ve Bizans’ta yer alan mimari elemanlar yorumlanarak, mimari temsil ve alay ile birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, çeşitli renklerden oluşan malzemeler farklı geometrik formlarla birlikte kullanılmış, hareketli ve renkli cepheler elde edilmiştir (Şekil 2).

Şekil 1. Mercan Sitesi

Şekil 2. EGS İş Merkezi

Maslak’taki Princess Hotel, Ertem Ertunga tarafından tasarlanmış, yirmiyedi kattan oluşan bir yapıdır. Tamamen rasyonel formlardan oluşan bu yapının çatısında tarihten gelen bir eleman olan tonozun kullanılması, ona farklı bir anlam yüklemektedir. Ayrıca, yapının kaide bölümünün birbirinden farklı birçok geometrik formun hareketli kompozisyonundan oluşması, tanımlamayı güçleştiren bir çeşitlilik yaratmaktadır (Şekil 3).

Arolat Mimarlık tarafından tasarlanan Maslak’taki Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası da Post-Modern mimarinin özelliklerini taşımaktadır. Yapı, oniki katlı iki adet üçgen prizma bloktan oluşmaktadır. Cephelerde ise, farklı malzeme, renk ve biçimlerdeki elemanlar bir arada kullanılmıştır. Ayrıca, simetri, taşıyıcı olan ve olmayan elemanların birbirinden ayırt

edilemediği görülmektedir. Bunların yanında, Antik dönem, eski Mısır ve Bizans'a ait tarihsel yapı elemanları tasarımda yerini almıştır. Burada, belli bir tarihsel dönemin değil, farklı dönemlerin mimari özelliklerinin bir arada kullanılması söz konusudur. Bu elemanlar, geçmişteki biçimleriyle değil, geometrik soyutlamalar yoluyla aktarılmıştır (Şekil 4).

Şekil 3. Princess Hotel

Şişli Büyükdere Caddesi üzerinde bulunan Kalsın İş Merkezi, Türkiye'de yaşayan Japon mimar Tatsuya Yamamoto ile Gökhan Altuğ tarafından tasarlanmıştır. Bir köşe parselde yer alan yapı, sekiz katlıdır. Bina kütlesi, cam yüzeylerle kaplanmış bir küp görünümündedir. Ancak, binanın çatı bölümündeki saçaklar, Uzak Doğu mimarisini çağrıştırmaktadır. Çatıya yerleştirilen fenerler ise, tarihten gelen yapı elemanı olan kubbelerden oluşmaktadır. Bu elemanlar, orijinal hallerinden farklı bir şekilde, tasarıma mimarların yorumu katılarak biçimlendirilmiştir (Şekil 5).

Şekil 4. Garanti Bankası Genel Müdürlük Binası

Şekil 5. Kalsın İş Merkezi

Serdar İnan'ın tasarımı olan V Plaza, Mecidiyeköy'de yer alan, sekiz katlı bir büro binasıdır. Kütlesi bir küpe yakın oranları olan prizma yapının cephe düzenlemesinde de dikdörtgen ve daire gibi asal geometrik formlar vurgulanmıştır. Genelde Rasyonalizm'in disiplini içinde olan bu yapıda Pop-Mimarlık olarak değerlendirilebilecek dekoratif öğelerle karşılanmaktadır (Şekil 6).

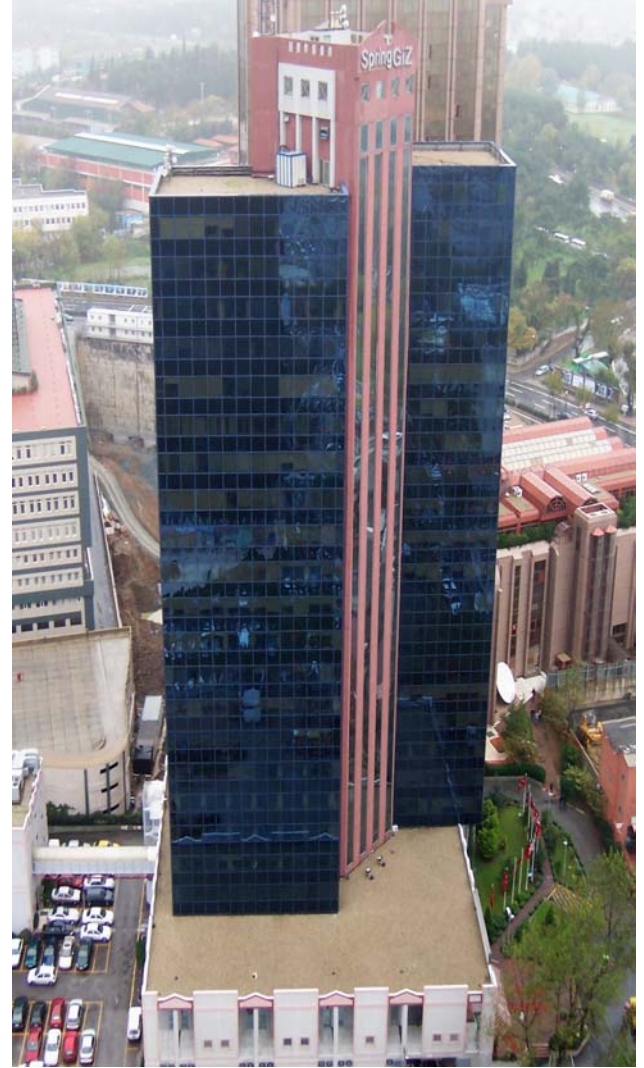

Şekil 6. V Plaza

Maslak'ta yer alan Plaza Spring Giz'in tasarımı, Giz İnşaat'a aittir. Söz konusu yapıda, iki kanattan oluşan yirmi ofis katı ile ortalarında yükselen çekirdek bölümü yer almaktadır. Kanatlar tamamen cam yüzeyli prizmalardan oluşan katı rasyonel bir tutum sergilerken, orta bölümde düşey ızgara ve üst noktada dairesel bir boşluk bırakılmıştır. Burada, New York'taki AT&T binasındaki tutuma benzeyen, büyükbaba saattinden esinlenen bir tarihçilik söz konusudur (Şekil 7).

Maslak'taki Bank Ekspres Binası ise, A.B.D.'li Sandy & Babcock International tarafından tasarlanmıştır. Yirmibir katlı yapı, dik açılı prizmaların hareketleriyle oluşan bir kütle sahiptir. Yapının tasarımında belirgin bir simetri bulunmaktadır. Kütle ve cephenin kaide, gövde ve çatı olarak bölümlenmesi ve pencere düzeni, Chicago Ekolü'nü çağrıştırmaktadır. Kütlelerin yukarıya doğru kademeli olarak geri çekilip tepede sivrilerek sona ermesi, düşey hatların hakim olması ve dekor amaçlı metal elemanlar kullanılması, Art Deco tarzı mimari yaklaşım ile örtüşmektedir. Bu yapıda, Chicago Ekolü ile Art Deco yaklaşıma gönderme

yapan Neo-Art Deco tarzı Post-Modernist bir anlayıştan söz edilebilir (Şekil 8).

Şekil 7. Plaza Spring Giz

Nevzat Sayın ve Gökhan Avcıoğlu tarafından tasarlanan Doğan Şirketler Topluluğu Holding Binası, Altunizade'de yer almaktadır. Tasarım, arsa üzerine yayılmış üç katlı prizmatik kütlelerin kompozisyonundan oluşmaktadır. Yapı alanındaki mevcut tarihi yapı, tasarımda belirleyici olmuş, adeta bu yapı ile bir hesaplaşma gerçekleşmiştir. Roma ve Bizans mimarisinde yer alan yapı elemanları, yer yer High-Tech malzeme ile birlikte kullanılarak Fütürist bir versiyon oluşturulmuştur. Simetri, anıtsallık, tarihsel elemanların bir arada kullanımı ile renk, form ve malzeme çeşitliliği, Post-Modern mimarinin özellikleri arasındadır (Şekil 9).

Şekil 8. Bank Ekspres Binası

Şekil 9. Doğan Şirketler Grubu Holding Binası

Silivri'deki Klassis Resort Hotel, çalışmalarını Belçika'da sürdüren mimar Şefik Birkiye tarafından tasarlanmıştır. Söz konusu yapı grubu, geniş bir alana yayılan, farklı yüksekliklerdeki kademeler oluşturan parçalı ve hareketli kütlelerden oluşmaktadır. Bu hareketlilik, tamamen rasyonel formların farklı açılarda düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. Tasarımda, Hint, Antik

Roma, Rönesans, Barok ve Birinci Ulusal Türk Mimarlığı dönemine ait mimari elemanlar, malzeme çeşitliliği içinde, bir arada kullanılmıştır (Şekil 10).

Şekil 10. Klassis Resort Hotel

İş Bankası Genel Müdürlük Binası'nın ön projesi Doğan Tekeli ve Sami Sisa, uygulama projesi ise, A.B.D.'li Swanke Hayden Connell'e aittir. 4. Levent'te bulunan yapı, üç katlı bir yatay blok üzerinde yükselen bir adet kırkbeş katlı, iki adet yirmidokuz katlı ofis bloğundan oluşmaktadır. Söz konusu yapının yatay blok cepheleğinde Post-Modern bir anlayışa sahip olduğu görülmektedir. Burada, kemerli taç kapılar, tonoz, kubbe, korniş ve söve gibi tarihsel elemanlar kullanılmıştır. Bunların yanında, metal malzemenin dekoratif amaçla kullanılması, Art Deco mimari tarzına gönderme yapan Neo-Art Deco bir yaklaşımı sergilemektedir (Şekil 11).

Şekil 11. İş Bankası Genel Müdürlük Binası

Altunizade'de yer alan Capitol Alışveriş Merkezi ise, Mutlu Çilingiroğlu ile Adnan Kazmaoğlu tarafından tasarlanmıştır. Yapı, birbirine paralel

yüzeylerin dairesel hatlarla birbirine bağlandığı bir kütleye sahiptir. Cepheler, dik açılı prizmaların ritmik hareketleriyle oluşturulmuştur. Cephenin simetrik olduğu yapıda, ortadaki ana giriş içe doğru çekilerek sahne etkisi yaratılmak istenmiştir. Bu da tasarıma temsil ve oyun gibi kriterlerin girmesine neden olmakta ve yapıya Post-Modern bir kimlik kazandırmaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Capitol Alışveriş Merkezi

Sonuç

Bu çalışmada, İstanbul'dan seçilen, Post-Modern örnekler incelenmiştir. Örneklerde, tarihten gelen yapı elemanlarının ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Bunlar, bazen Türk mimarlık kültüründen alınan elemanlar, bazen başka kültürlerle ait elemanlar olurken, kimi zaman da farklı kültürlerle ait bir çok elemanın bir arada kullanılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yaklaşımlar, rasyonel bir kütle için üzerine kılıf olarak giydirilmiş stiller ya da eklenmiş bina elemanları olarak tasarımda yerini almıştır. Yerli ve yabancı mimarlar açısından değerlendirildiğinde ise, yabancı mimarların belirgin bir şekilde, daha çok kendi kültürlerine ait olan mimari yaklaşımlara gönderme yaptıkları görülmektedir. Yerli mimarlık öğeleri ise, geleneksel Türk konutunun yorumlanması ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi'ne gönderme yapılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Renk ve malzeme çeşitliliği, incelenen tasarımların büyük bölümünde yaygındır. Post-Modern tasarım özellikleri arasında bulunan temsil ve alay ise, az sayıda örnekte kullanılmıştır. Post-Modern mimarlık anlayışının niteliklerine sahip tüm bu yapıların ortak özelliği, cephelerinin Post-Modern elemanlardan sıyrıldığında rasyonel nitelikli binalara dönüşebilmesidir. Buradan çıkan

sonuç, İstanbul'da gerçekleştirilen Post-Modern yapıların, Rasyonalizm temeline dayandığıdır.

Kaynaklar

- Erzen, J., (2000). Beğeni, *XXI, Mimarlık Kültürü Dergisi*, 1, 18-20.
- Gieselmann, R., (1996). Mimaride üslup arayışı, *Yapı'dan Seçmeler 8, Mimari Akımlar 1*, 9-21. Çev. Gülsen, Ö., YEM Yayın, İstanbul.
- Güzer, A., (1996). Derleyenin sunuşu: 1970 sonrasında Mimarlık, *70 Sonrası Mimarlık Tartışmaları*, 7-11, Mimarlar Derneği Yay., Ankara.
- Hançerlioğlu, O., (2000). Felsefe Ansiklopedisi (Kavramlar ve Akımlar – 7), Üçüncü Basım, (Birinci 1980), Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hasol, D., (1988). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, 3. Baskı, YEM Yayın, İstanbul.
- Jencks, C., (1991). *The Language of Post-Modern Architecture*, Sixth edition, Academy Editions, London.
- Jencks, C., (1996). Yeni modernler, *Mimari Akımlar 2*, 68-89, Çev. Göldeli, İ., YEM Yayın, İstanbul.
- Kortan, E., (1996). Mimarlıkta Rasyonalizm, *Mimari Akımlar 1*, 54-63. YEM Yayın, İstanbul.
- Mugo, F.W., (2003). Sampling in Research, <http://trochim.human.cornell.edu/tutorial/mugo/tutorial/htm>.
- Özeke, E., (2001). Mimarlıkta rasyonellik kavramına tarihsel gelişim süreci içerisinde bir bakış, *Doktora Tezi*, M.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, B., (1964). Rejyonelizm, üniversalizm ve çağdaş mimarimiz üzerine bir deneme, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, B., (1993). Yorumlar Kültür Sanat Mimarlık, 2. Baskı, Y.E.M. Yayınları, İstanbul.
- Özer, F., (1989). Yüksek yapıların tarihsel evrimi, *Yüksek Binalar I. Ulusal Sempozyumu*, İ.T.Ü. Mimarlık Fak., İstanbul, 1-3 Kasım, 7-13.
- Özer, F., (2002). Bir Pop-Mimari Örneği: City Walk, *Yapı*, 245, 66-73.
- Sparke, P., Hodges, F., Coad, E.D., Stone, A. ve Aldersey-Williams, H., (1997). *The new design source book*, Third Edition, Knicker Bocker Press, NY.
- Trachtenberg, M. ve Hyman, I., (1986). *Architecture from prehistory to post-modernism / The Western tradition*, Harry N. Abrams Inc., The Netherlands.